

priča polja

miodrag racković

pogreb nebesnice

Kada su kovčeg izneli pred kuću, sunce je već dobrano odskočilo iznad Plužina. Pop je krstom sekao vazduh, a rodaci i prijatelji Lepine porodice tih su obrazovali povorku koja treba da krene za mrtvaczem. Znak krstom bio je zahtev bez pogovora da se prestane s mrmljanjem, pa ipak nikako se nije smirivalo jecanje njene svojte.

Moralu je i Lepa da leleće zbog Plužina, krišom i radoznao pogledajući u smrču neizmenjeno majčino lice, smežurano kao odstajala jabuka. Venci porodice, u njeno, Franjino i dečje ime, od čika—Radula, zvanog Hajduk, bliskog rođaka porodice, i od Saveza boraca, nosila su ispred povorke derlad, prerano i neskladno izrasla, neprestano se zabadajući i smejući bez glasa.

Nije bilo vremena za gubljenje. Još sinoć na njenim obražima nije bilo tankih, prozračnih malja, i lice joj je bilo glatko i voštanu žuto. I dok su gosti, pripiti, razgovarali, dodajući jedan drugom flašu gromovače, Lepa je nasred sobe raširila starinsku, svilenu maramu, koju je majka nosila samo kada bi retko išla u crkvu, ili na proslavu godišnjice smrti svog junačnog sina. Primala je neku invalidu, ali pusto je majčino srce, govorila je, suvo kao kora cerova, svi čete mi se rasuti po bestrajgi.

Stade da na maramu slaže stvari pokojnice, za koje je verovala da će joj biti od koristi. Gosti se zasmejaše, pa nastade muk, a Lepa Talijančić položi na nju starinski sat s kukavicom, nekoliko vezanih jastuka, onda rukom tkanu žensku košulju od tankog platna, dvanaest zlatnih ukosnica, kutiju, drvenu, s majčinim dokumentima i uredno složenim isećcima od poštanskih uputnica, dok je udaljena zvonjava, jasno je to Lepa razabrala, prekida uzbudeno lajanje seoskih džukaca.

Drugo moja, jad naš devojački smo jedna drugoj mogle da kažemo, znale smo kako nam duše dišu, ali šta mogu da ti pišem i čime da te obradujem, kada su mi četvoro dece za vratom, muž koji se kući ne savija, stan koji nikada stvarima neću napuniti i beda što se uvek oko kućnog praga vije. Zar takve vesti treba od nje da primi njena najbolja drugarica iz detinjstva, Magdalena Isailović. Ona, srećno udata za vozača hladnjaka na međunarodnim transportnim linijama, koji kusa med i mleko i koji će se rasprsnuti od debljine.

Nisam se, srce moje slatko, promenila i otuđila, već me, po red briga, muči i majčina bolest. Tugujem što sam na nju i njenu starost ranije malo mislila. Ali, kome pomagati kada ni sebi ni svojima dževap ne mogu dati? I mislila sam da se javim, nisam te zaboravila, života mi, ali eto, sve: danas ču, sutra ču. Sonja je pošla u prvi razred osnovne škole, Marinko i Milan su u četvrtom, samo što je Milici nešto kvarno u ušima, šteta za žensko dete. Najstariji Vuk se nekako provukao kroz školu i sada mu nema izlaza, nigde neće da ga upišu. Stidim se što ti se javljam s molbom, ali u ime našeg devovanja, onih nezaboravnih trenutaka što su nestali kao da nisu nikada ni postojali, u ime zavetovanja na nerazdvojno prijateljstvo, da ga primiš za prvo vreme. Čuli smo da je otvoren konkurs tamо, na Rijeci, za takve kao on, za brodarsku školu, za nekakav mornarički tehnikum, iako Franjo tvrdi da to ne postoji. Samo dok se upiše i dok se snade u nepoznatom gradu.

Tako, tako, bubnjalo je u Lepinoj glavi dok se uspavljivala od kloparanja točkova u brzom vozu Sarajevo—Dubrovnik, koji će je tek oko dva sata izjutra dovesti do Leposelja. Nad glavom joj se ljujala golema bošča predmeta, dragih uspomena, koje je pokupila iz majčine kuće. Onaj sanduk, škatulu, koko li to zovete, neka se nikو od rođaka ne usuđu da dirne, rekla je strogo čika—Radulu Hajduka koji joj se pijano a sramežljivo smeškao.

Tako je sahranila majku. Ali, to nije prošlo sasvim bezbolno, jer su se dugo, u snovima, Lepi priviđali smežurani, žuti likovi kako se cede niz brda iznad Plužina, iako joj je izgledalo da je, pišući Magdaleni, konačno i nepovratno, zakucala na vrata vlastite sudbine, da iz njenog nesrećnog kruga, jednom zauvek, izade.

Učini se prvo Lepi da je jastuci, na kojima se odmarala, nadgornjuju i pritisuju mrakom što se cepta čas na iskidanе osmeše, a čas na gipke mladice osvežavajućeg vazduha. Onda mahinalno udari nogom o ivicu kreveta, tako da je pucketanje dasaka i hrkanje njenog muža primoraše da otvori oči; dan je ojačao, samo joj se u nozdrvama nakupila oštra prašina, od koje nije mogla da diše.

Dugo je klatila noge na ivici kreveta, gledajući u svoje žilave, bez dlaka gležnjeve, coktala je jezikom da bi gorčinu, belu skramu s jezikom, iz usta izbacila, a onda se ponovo zagnjuri pod tople prekrivače i u šarenilo posteljine. Tako, u bestežinskem stanju, između sna i sunca koje se mimo nje razbuktalo, nestrljivo je očekivala da će se Franjino hrkanje smiriti i s jastuka se podići kosmata, teška glava. Između majčine smrti i ovog bolnog ustajanja, dani su se stopili, postajući samo bezoblični trenuci u kojima su kuvanje ručka, spremanje stana, otpравljanje dece u školu, pranje stepeništa bili samo intervali u njenoj zlohudoj sudbini koju ni majčina smrt nije iznenadila.

Prašina je popala i po nameštaju. Prodirala je kroz zatvorene prozore, lepila se za vlažne zidove i pepeljasto senčila i stvari ispod kreveta, i porodične fotografije na zidovima. Ne znajući zašto, Lepa je oprezno izvukla knjigu ispod Franjinog usnulog trupla. Ne podižući glavu, osetila je da joj na temenu počiva njegov pogled prepunjen ravnodušnošću.

Juče su dolazili, iz Gradske čistoće, radi deratizacije. Kažu, žale se stanari da od pacova ne mogu da žive. Lepi, međutim, nisu oni smetali, ni dok je prala stepenište ili silavila u podrum. Obično, kada bi istresla stolnjak preko prozora, na rubu terase skupljali bi se golubovi. Udarili bi žustro kljunovima po betonskom podu terase. Kržljavi golubovi. A, odjednom, iz Gradske čistoće, sprovode na zahtev građana akciju protiv pacova.

To je kao epidemija, u đubre bacamo mnogo hleba, oglodnih kostiju, rasipnički ljuštenog krompira, kante su prepune hranljivih materija, dušu dalo da se zapati svakojaka nečist. Franjo se pridigao, otišao u kupatilo, zamolio je ženu da mu skuva kafu bez šećera, dugo je grgotao, kašljao i pljuvao, onda je ahtao: »Joj, što me probada, uhvatilo me je u krstima«, zatim se čulo kako se šakama snažno pljeska po golom telu, kako metalno odzvanja udaranje lonaca u kupatilu, kako zveckaju stakla na toaletnom ormarićetu — Lepa je pažljivo osluškivala, čak umirujući decu koja su se spremala za školu.

Pacovi su zaista kao zarazna bolest. Leposelje ima više novogradnji od mnogih velikih opštinskih mesta, čak i od Zaječara, Knjaževca, Krive Palanke, Brčkog, Kladnja, Stepojevca i Mojkovca. Valjda, zbog hidrocentralne. Leposelje je ko šećer-bombona, glavna ulica je asfaltirana, put prema budućem veštačkom jezeru je tvrd nabijen, iako nikuda ne vodi, samo krug oko dubodoline, da bi se na kraju besmisleno ulio u vojnu kasarnu. Od gradskog centra, na kojem se nalazi spomenik rodoljubima palim u ratu i političkim zatvorenicima koji su trunuli u zloglasnom leposeljskom zatvoru, vijugaju uličice s jednospratnicama, uredno okrećenim, s brižljivo gajenim baštama, s obiljem cvetnih aleja, vijugaju prema Batutnici i Orlovom kamenu, prema Zlatištu i Goluži, gde se grad postepeno razliva u razbijene gomile seljačkih kuća, iako kojih su se svakoga jutra videla stada ovaca, razleptana živila i lepi, iako mršav vranci.

Stojeći nasred sobe, Franjo je zategao kaiš na pantalonama, prstima prešao preko tek izbrijanog lica i mrzovljeno ispio već ohlađenu kafu. Lepa je stajala sa strane i ispod oka ga posmatrala. Gotovo malaska od nestreljenja da mu što pre vidi leđa, stade da se premešta s noge na nogu, gradići se da od posla ne zna kuda bi telo svoje da dene.

Dušo moja, ti ćeš me shvatiti, tebi samo mogu da poverim što ne bih ni rođenog majci: Franjo i ja ne živimo najbolje. Jeste, imamo nov stan, deca su nam živa i zdrava, Marinko je malokrvan i mršav, ali i to se da popraviti, plata nekako stiže da podmiri životne troškove, a i ja nešto zaradim, šijem, pletem džempere i radim kao kućepaziteljka, te, hvala bogu, nismo gladni. Ali, uza sve to, Magdalena, posle gotovo osamnaest i po godina braka, osećam kako se odvajamo. On je štedljiv, pošten, ne kaže mi: crno ti ispod nokta, vredan, tih i povučen, u društvo ne nalazi, žene ne juri, preozbiljan, sve je tako, ali je mučajiv, poseban, svojeglav, a mislim da mu i u službi ne ide kako treba. Sramota je reći, ali žena sam i treba mi čovek, a moj se Franjo tudi, kada da je ljubomoran što me ljudi gledaju i što ih, izgleda, svojom pojavitom izazivam. Eto, ne znam da li me shvataš, taj porodičan mir za mene je postao pakao. Ja sam iskoristila ovu priliku, kada ti se obraćam s molbom, da ti i o sebi i o svojima nešto više kažem, a biće prilike, ako bog dà, da se ljudski ispričamo. Pozdravi muža, iako ga ne znam, decu zagrli i poljubi, a tebe nikada neće zaboraviti i uvek će ti za uslugu biti zahvalna tvoja Lepa Talijančić.

Kao da je završila s napornim poslom, Lepa je zadovoljno trijala šake. Čitav svod nad Leposeljem bio je ispunjen suncem. Jeste, s Lepinog prozora videli su se i uličice, i preobilne bašte, i proplanci u podnožju Batutnice, ali sve je bilo prekriveno sedim injem prašine, kamene prašine s gradilišta. Jedino je Magdaleni prečutala — tu se nasmeši, porasla u sebi za jedno kolence — da je to razlistavanje i žudnju, u sebi, osećala upravo zbog toga što je građenje hidrocentralne unelo u Leposelje nered, drhtavicu, maglu pred očima, što su se na ulicama vidala lica čudnih crta i stranačke grude.

Sabirajući u svesti te glavurde, Lepa je osećala kako joj se telo nadima od radosti, a svilenkasti žmarki puzali su joj uz kičmu. Od tih pogleda ispunjenih radoznalom žudnjom sva bi se ukočila, a koža bi joj se zategla, rumena i zdrava, na obrázima.

Prečutala je Magdaleni, naravno, Mitra Oreščanina, poštara ovađnjeg, koji je u njen život ušao nenadano, a ipak neumito, tek da uveća smutnju koja je tako zarazno legla na duše mještana, iz temelja uzdrmane širenjem i obnovom Leposelja. Nije joj se poštar osobito dopadao, niti se Lepa zagledala u njegovo buljičavo, nosato lice. Svakoga jutra bi ponavljao, istežući vrat kao kada petao kukuriče: gospode, navalite dok se ne predomisljam, taze pošta. I pored tog meketavog smeha, gotovo je bila spremna da se rasplače, posmatrajući crnu od specenosti, u sivu uniformu, sapetu poštarevu priliku.

Pa ipak, desilo se da je poštar obratlji. Oslonjen o gelender, pričao bi joj sve neke slatke bezvezarije: što ste vi, gospodo, ženska i po, to se vidi na kilometar, moja mera: a Lepa je sve to upijala, žečeći da živi jedan neočekivani, tajni život koji se dešava bez plana i, što je za nju bilo još značajnije, bez ikakvog stvarnog razloga.

Slično oburvinama s Batutnice i Golužem, tako joj se i dođađaji oteše iz ruku i mir, poput pare, nestade iz njenog doma. Činilo joj se da su deca, naslućujući nešto, u školi popustila. Videla je kako se najstarijem, Vuku, urezao neki tvrdi grč oko usana. I to ne jedan, već dva, od korena nosa prema podbratku, tako da joj je izgledalo, čak i kada se osmehne, da se kezi. Da s prezrenjem pogleda ispod dugačkih trepavica i u nju i u Franju, s kojim je išao, svakog jutra, jedan deo puta, do škole.

Kada je otpočela akcija deratizacije, Leposeljani su morali da iznose stare stvari ili da, na zahtev vlasti, otvaraju stanove. Tako je Lepa, tela duboko usađenog u postelju, ipak jednim uhom vrebala da li neko zvoni na vratima, sve dok Mitar ne bi nad njom malakso i, kao krpa, besramno kliznuo na krevet. Ležala bi, uzdrhitala i upaljene kože, pod njim, a niz leposeljske ulice prolazio bi narod, došljaci, radnici na hidrocentrali, besposleni Leposeljani koji su se dovikivali, iznenadeni udaljenim i potmulim udarcima mina iz kamenoloma.

Posle majčine smrti malo toga se u njenom životu promenilo. Lepa je nastavila da šije haljine za ženu puk. Dovnikovića i venčanicu za crkву Arandelu Stamatovića, iz prizemlja. Zavidela je leposeljskim ženama kako se lepo oblače: svileni veš, kombinete s bujinim, vezenim ružama, haljine od uvozogn žersea i bele, snežno bele čipke nosile su pojedine, zatim lake, platnene ogrlače za onaj neodređeni period između leta i jeseni; divila se Lepa tim uparadjenim, kao u amove sapetim, konjolikim ženturačama, što su se odjednom profinile, a u duši joj se otvarao predeo pustoši: pokoje drvo sasušenih grana, prekriveno debelem slojem kamene prašine.

Sada joj se, međutim, učinilo da bi trebalo ići do kraja, jer je znala da, posle sahrane, ništa više ne može da očekuje. Prvo je namestila Franjin krevet, onda je složila knjige, koje njen predbroj i u sebe zagledani muž, u slobodnom vremenu, nije ispuštao iz ruku, na stočić, kraj noćne lampe.

Tako, sve za poslon i jureći iskidane misli po pameti, otvorila je fioku, prevrtala po Franjinim dokumentima, premestila koverat s ostatkom plate i staru porodičnu sliku: to ona, u drugom stanju, razroko pilji u Vuka i Milicu, dok Franjo čuči, držeći Marinka oko struka. Izgledalo je da je stomak naslonila na njegova povijena ramena.

Iz udaljene kasarne čuo se odsečan, ujednačeni bat vojničkih koraka. Nastalo je zatišje, čak ni mine više nisu podmetali pod brdo. Tišina se zverski razjapila i nad Lepom i preko miltavog poštara. Strahovalo je Mitar da će gosp. Talijančić jednom saznati i da će pući bruks po Leposelju; ej, bre, ozbiljno smo zabrazdili. Eto, sinoć, na primer, video sam ga kako, smrknut, prolazi pored kafane. Ustao sam od stola, sve mislim da mu se ljubazno javim, čak sam mu se iz bašte i poklonio, a on me, protuva, gleda zakrvavljenim očima i dahće, dahće, stvorče nebeski me zakloni, kao zverce.

Nasmejala se Lepa zamišljeno, on te i ne primećuje, siguran u to, a zatim pokupi sise, raspoređujući ih u tesan grudnjak. Sve se u njenom životu tanjilo, gubilo se u raščinjavaju mrtvih, trošnih niti, topilo se u pogubnom čutanju, među nekim nemuštim znacima kojima su se ona i Franjo sporazumevali. On i ne

haje za to što se s Lepom dešava. Kako je to moguće, pobogu, jaukao je poštar, nešto su mu došanuli, rđav glas je krenuo od mene, zavide ti že ne što si zgodna, pa ogovaraju, a Lepi je došlo da ga istera iz kuće, ne mogavši da pobedi gorušicu koja joj je stezala grlo. Htela je da pogleda kroz prozor. Vreva, na ulici, ponovo je bila nepodnošljiva, čas muzika iz zvučnika, čas vryšak i sitan smeh devojački.

Kada je izašla na terasu, senke, kao malo prosute vode, ležale su na trotoarima, a sredinom Glavne ulice prolazili su hladnjace, kiperi, gradičinske mašine, teretni automobili, limuzine, kamioneti, kontejneri, sve je to milelo, tutnjalo, gmažilo ili bučno jurilo pored kuće, a njoj je izgledalo da nikuda neće pobeci i da nikada neće prestati ta zagušljiva dosada što je legla na prijatan i umirujući krajolik leposeljski.

Bezvojno je poslovala po kući, savijena u struku, na stepeništu, gledala je kako joj se ruke puše, smežurana i izjedane sapunskim praškom. Onda je pegala dečje stvari. Do kraja nedelje, a najkasnije za desetak dana Magdalena će joj odgovoriti. Morala je, Lepa je to odlučila, da porodičnu sudbinu uzme u svoje ruke. Ručak se kuvao na štednjaku i Lepi se od gladi grčio stomak, osećajući da neće moći izdržati da ne kusne crvenastu skramu paprikaša.

Poštovala je šareni stolnjak, dva tanjira, pribor za jelo, donela je šerpnu, ali nije skinula poklopac da se hлади, i pogledala je u časovnik. Bilo je prošlo dva sata posle podne i ona okrenula dugme na radio-aparatu; u ovo vreme puštaju narodnu muziku. Tako, očekujući Franju, glava joj je padala na grudi, kapci su joj bili natećeni od sna, a niz suvo grlo ni vazduh nije mogao da prođe niti krkljanje da izbjive. Ručak je, na stolu, zasitno mirisao.

Franjo Talijančić odloži na komodu u trubu svijene novine i s izrazom divlje veselosti pogleda uredno postavljen sto. Prvo je, u predsjoblju, skinuo cipele, zatim je tandrkao po kupatilu, puštao vodu, lupkao prstima po porculanu lavabo, da bi, najzad, raskomoćen, samo u žučkastoj njalonskoj košulji, seo za sto. I dok je Lepa kutlačom birala najlepše komade mesa za domaćina, Franjo je obe šake provukao kroz gustu a slepljenu od znoja kosu.

Kao i obično, kao i hiljadu puta ranije, Franjo je ceteći i bezvoljno žvakao, punеći svoj pozamašni stomak, natekao i deformisan, kao u ljudi koji ne vode računa ni o kvalitetu ni o zdravlju hrane kojom nabijaju creva. Lepa je, povijene glave, zakoličini hrane kojom nabijaju creva. Lepa je, povijene glave, za-
mišljeno srkala gusti sok paprikaša; vrelo je, ranjava jezik, samo još desetak dana, samo još do onog četvrtka, Magdalena će mi se sigurno javiti.

Dok je, šklijocajući snažnim vilicama, satirao i krompir, meso, i velike zalogaje hleba, graške znoja su izbjajale po Franjinom čelu. Danas ču malo da prilegnem. Oslobođen sam dežurstva, rekao je Franjo. Opet su te preskočili? — upitala je Lepa. Nije, Franji odskočiše vene na slepoočnicama, imamo konferenciju na gradilištu. U vezi s prekoraćenjem troškova oko hidrocentrale. Mute, majmu im mangupsku.

Već je mrak padaо, a Lepa nije uspela da se oslobi masne krpe za pranje sudja. Videla je, na kauču, sklupčanog Franju ka-ko, čak i s naočarima, kratkovidno bulji u knjigu. Deca su, jedno-za drugim, ravnomerno pristizala iz skitnje, Lepa je postavljala i za njih sto, a nikako da se izvuče iz tople, pomalo otužne atmosfere sitosti i domaćih mirisa. Osim toga, spolja je dopi-ralo neprestano brektaњe kamiona, hladnjake, transporter-a, glo-maznih građevinskih mašina koje su iz unutrašnjosti zemlje i iz-pravca mora promicale prema gradilištu.

Lepa je znala da nikada neće moći da se ove nesreće oslobođi. Franjo je sada obukao novo odelo od braon štofa u tkanju riblje kosti i čuteći se iskrao iz kuće. Opet ga, znači, guraju u stranu, a Lepa je verovala da je potrebno samo malo napora pa da se stvari okrenu u njihovu korist, napora koji Franjo, budući i zanet knjigama, naivani i preterano povučen, nije htio da uloži.

Leposeljske žene su poludele, ništa drugo ne rade već pereaju kroz novootvorene radnje i kupe tekstil ko čuma decu. U prodavnici »Name«, onoj, znate, što je izgrađena u Preradovićevoj ulici br. 13, ima finog dileena, može i za bluze, počele su prolećne rasprodaje tkanina, pozamanterije, ima i jeftinih kozmetičkih preparata, moderna žena nikada neće biti bez nekog sredstva koje hrani ten i čini je suptilnjom.

Ta akcija Gradske čistoće je potpuno izbacila iz koloseka. Zbog nje je pre roka morala da obavi prolećno veliko spremanje, da se osloboди starudija koje je čuvala u koferima, podnje. Mada se već navikla na ovaj miran leposeljski prekretima. Deo, Lepa je sanjala da će doći trenutak da se, s pejzažom, i nešto u njenom životu promeni.

Vuk je, izubijanih kolena, poput mečave, uleteo u kucu. Zvakaо je odsutno, na Franjin način. Slaže li se matori da odem u Rijeku, dahtavo je izgovorio, zureći u Lepu. Ona nadlanicama podiže grudi i pomilova Vuka po kosi. Sve je uređeno, nesrećo, dabogda ti majčine brige bile jedina kazna u životu.

Bilo je vreme velikih vojnih manevara kada su se, iznad Plužina, pojavili vunasti dimovi detonacije, a onda je u selo nahrupila vojska. Franjo i nekoliko mlađih oficira bili su smešteni u njihovu kuću koja je, u vreme stvaranja seljačkih zadruga ili prilikom njihovog rasformiranja, pa i posle, bila vazda primerna i držala se vlasti. Pa ipak, Lepin stariji brat, onaj dobrosrtečnik koga su udavili astma i brojna porodica, zapretio je da se ne pojavljuje pred oficirima, jer će mu sigurno okajati obraz i zavaditi ga sa seljacima.

Ali, ne lezi vraže, što su se češće dimovi dizali nad Plužinama i vojnicima, poput insekata gmizali uz plužinske strane, Lepa, makar da nije htela, sretala je Franju i sa zebnjom osećala njegov pogled na svojim bedrima. U Plužinama je običaj da, kada se želi izbeći svadbeni trošak, devojka odbegne mladoženji, pa, kao, posle je porodica primi i sve se u najboljem redu obavi.

Lepa je otisla za Franjom mimo tog obicaja, gotovo na mignjegov, osecajući da više ne ume strast svoju da obuzda i, valjda podstaknuta vežbom Franjinog garnizona, neprestano sanjavajući kako i ona, rame uz rame s vojnicima, beži uz plužinske strane, penje se na uvek maglom pokriven Volujak, kako je mačevima probadaju, mecima ranjavaju, a ipak, iz sna, raste, zanosno cela, nabrekla od snage, od nesnosnih devetnaest godina ...

Prvo je, sama i roncajući čitavog puta, putničkim vozom došla do Lajkovca. Onda su je iskrcali, pogrešila je, trebalo je da se zaputi prema Zagrebu, pa u Okućanima da promeni voz. Ali, čak i u susama, spokojsvo je nije napušтало. Na stanicu u Valjevu доčекао је Franjo i пoveо у хотел »Evropa«, туристички објект високе B категорије, који је, први у читавој Србији, имао aperitiv bar, ноћни програм и kockarnicu за strance.

Skini se, rekao je Franjo kada su ušli u sobu. Jel' do gola, upitala je Lepa. Franjo je skinuo opasač, pištolj M-47 položio je na noćni stočić, bluzu od sivo-maslinastog kamgarna prebacio je preko naslona plišom optočene stolice, pantalone je složio šav na šav, ležerno je svukao platnene, takođe sivo-maslinaste gaće, i uvukao se Lepi u krevet. I dok je prodirao u nju, srećnu što se ipak nešto u njenom životu menja, u aperitiv-baru valjevske «Evrope» počela je da trešti muzikai i unjkav glas spikeru objavio je večernji program.

Tako je otpočelo razgrađivanje njenog bića, prvo dva spontana abortusa, zatim porođaji, Franjin prelazak iz vojne u građansku službu, zatim preseljenje u Leposelje. Taj premeštaj bio je za Lepu na knjnadnu kazna što nije slušala bratovljeve savete, a Franjo je uvek, te ne može da porekne, bio prema njoj detinjasto pažljiv, spremjan da istinski saoseti s njenim bolovima i hudom sudbinom domaćice.

Lepi suze nisu bile potrebne. Sve to što se ženi dešava bila je spremna da podnosi, ali u prirodi stvari i u skrivenim tokovima života ništa se nije moglo nabolje promeniti. Čak i sada, u Leposelju, posle gotovo dvadeset godina braka, traje ta zabluda da će doći svečani trenutak preobražaja, da će se otvoriti sjajni predeli nad Goluzom ili iz pravca hidrocentrale, pri samim,dalekim vrhovima Batutnice, da će iznenadna svjetlost prelići svoju lekovitou toplinu preko tudeg, i praznog, života Lepinog.

Uprkos nadi, samo roktanje mina i plavičasti dimovi iznad zbijenog i gradnjom hidrocentrale zbijenog Leposelja.

Draga moja Lepojko, pisala je Magdalena, nisam znala da li da se radujem tvojem pismu ili da se ozbiljno naljutim. Pričika je, shvatila sam na kraju, da te je nužda materala i da, kraj dugogodišnjeg nejavljivanja, nemam prava da te ostavim na cedilu. Ali, pomisli samo, nesrećnice, kako to izgleda: nisi davala ni pišljiva boba šta se dešava s tvojom drugaricom, a sada mi se povodom tako ozbiljne stvari javljaš i moliš me za uslugu.

Još mužu o mojoj odluci nisam ništa rekla: pošalji Vuka odmah najesen i spremi mu odela, donji veš i posteljinu. To će biti moja osveta, jer čovek mi nije kako treba. Kažu da ima neku švalerku, ali baš me briga, pare daje u kuću i iz stana me ne može isterati. Deca mi idu u školu, Jovanka je petičar, a Dra- gojlo je na oca, bistar i hitar, škola mu prilično ide, fako za nju mnogo ne mari.

Što se Vuka tiče, stanovaće kod nas, za vreme letnje sezone pomagaće mi oko gostiju (moramo da izdajemo sobe turistima, para je to!), poslušaće me nekakva, otići će na pijac, po hleb i meso, a ja ću se truditi da mu budem druga majka.

Draga moja Lepojko, žao mi je što ti je majka umrla. Majka je jedini prijatelj u čovekovom životu, jedina uzdanica. Zvali su me na proslavu godišnjice maturskog ispita naše domaćičke škole, mora da je bilo tužno, i krivo mi je što nisam otišla. Neću mi verovati sasvim blizu mene kuću je napravio Ra-

Šta sam ti ono još htela reći? Ah, da, primiću ti Vuka, ali da znaš, neću mangupa, probisveta, zadribanu i lopova. Deca su "čarobni". Ostat će mi zdravo, niti bričica ne

u njegovim godinama najgora. Ostaj mi zdravo, ni brigesa, ne ljuti se na prebacivanje, srce moje malo.

Lepi su se obrazi žarili, majčino žuto lice, na zalazećem suncu, sijalo je kao dukat koji se pod opojnim vazduhom kruni. I po red vešto glumljene mirnoće i nepomućenih, ozbiljnih crta lica rođalka, Lepi se učini da vonj raspadanja počinje da se izvija iz kovčega i da zbog toga crkvenjak i pop žure da u jeftinu ča-